

Ctgb, groei in kwaliteit en verantwoordelijkheid

Interview met Johan de Leeuw en Luuk van Duijn

College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden

door:
Tjarda Everaarts en
Jan-Kees Goud

Redactie Gewasbescherming
KNPV

In april 2012 is ons themanummer *Europese Verordening gewasbeschermingsmiddelen verschenen, een nummer over de Verordening (EG) nr. 1107/2009 betreffende het op de markt brengen van gewasbeschermingsmiddelen, met daarin onder meer een artikel van Annette Smits – van Prooije, accountmanager gewasbescherming bij het Ctgb, het College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden in Nederland. Dit artikel beschreef de eerste ervaringen in de Ctgb-uitvoeringspraktijk met de nieuwe verordening die toen tien maanden van kracht was. Inmiddels zijn we weer anderhalf jaar verder, het Ctgb heeft een aardige groei doorgemaakt wat betreft het aantal personeelsleden en inmiddels zijn er ook een nieuwe voorzitter en een nieuwe secretaris/directeur aangesteld bij het College.*

Ir. Johan de Leeuw (boven) is benoemd als voorzitter van het Ctgb per 1 april 2012. Dr. ir. Luuk van Duijn (onder) is per 1 januari 2013 aangesteld als secretaris en directeur van het College. Met hen hebben we een afspraak om te praten over de veranderingen binnen het Ctgb en de inmiddels meer uitgebreide ervaringen met bovengenoemde verordening.

Groei

Sinds uw beider komst is er sprake geweest van een sterke groei bij het Ctgb. Is dat vanwege een toename van taken of meer vanwege hetgeen u aantrof op moment van indiensttreding?

De Leeuw: “Dat hangt met elkaar samen. Ten eerste is het Ctgb steeds meer een speler op een Europees speelveld, een speelveld dat aan het uitbreiden is. Die uitbreiding geldt niet alleen op het gebied van gewasbescherming maar zeker ook op het gebied van biociden. Ten tweede merken we vorig jaar dat er ook een aantal keren “nee” werd gezegd richting een aanvraag, omdat er geen ruimte was de werkzaamheden in te plannen, en dat is toch wat vreemd voor een instantie die moet beoordelen of toelating tot de Nederlandse markt past binnen de regels. De gedachte was om te proberen dit om te keren vanuit een soort drieslag: we gaan in beginsel accommoderen wat gevraagd wordt aan de organisatie, we gaan dit doen tegen aanvaardbare tarieven en we gaan dit doen in een uiteindelijk kortere doorlooptijd. Deze drieslag is het *leitmotiv* voor 2013-2014 geworden en het

heeft ertoe geleid dat we een forse groei moesten doormaken. Tegelijkertijd houden we wel een vinger aan de pols ten aanzien van de ontwikkeling van aanvragen. Het aantal aanvragen is uiteraard fluctuerend, afhankelijk van onder andere de ontwikkeling van nieuwe stoffen en middelen, herregistraties, erkenningen, zowel op nationaal als Europees vlak. We proberen ons werk goed te doen, maar we proberen tevens flexibel te zijn, zodat we op de fluctuaties in de markt in kunnen spelen.”

Is het lastig om flexibel te zijn en tegelijkertijd kostendekkend te werken? Of anders gesteld: is het makkelijk om op momenten dat het nodig is extra capaciteit te realiseren, of eventueel overcapaciteit te bekostigen?

De Leeuw: “Met overcapaciteit hebben we nog niet te maken gehad, en we hebben ook geen problemen ondervonden bij het aantrekken van goede mensen.” Van Duijn: “Om flexibiliteit in te bouwen, beginnen we bij het aannemen van mensen niet direct met vaste dienstverbanden, net als in ieder ander bedrijf. Daarnaast blijven we ook steeds goed kijken of de doorgemaakte groei terecht is. Inmiddels weten we ook hoe het moet: 30% groeien als bedrijf. Zo weten we nu dat het negen maanden duurt voordat een gepromoveerde academicus het werk waarvoor hij is aangesteld volledig kan doen. Dus als we nu zouden weten dat er over negen maanden veel meer aanvragen zullen liggen, dan kunnen we dat tegen die tijd ook accommoderen. We hebben voor de mensen die in dienst komen een gedegen inwerkprogramma.” De Leeuw: “Er zijn ook nog bepaalde vormen van werk die we kunnen uitbesteden, zowel bij publieke organisaties, als ook bij een aantal geselecteerde private bedrijven. En als het niet nodig is doen we het niet. Dit geeft een geweldige mogelijkheid om flexibel te kunnen zijn.”

Zijn er ook bepaalde activiteiten die het Ctgb niet kan of wil uitbesteden?

De Leeuw: “Jazeker, die essentiële zaken waarbij er sprake is van bepaalde bedrijfsvertrouwelijkheid. Maar ook de zaken waarin we zijn gespecialiseerd doen we het liefste zelf. Dan borg je ook de kwaliteit. Maar soms zijn er wat meer routine-werkzaamheden zoals als het doorrekenen van gegevens die wel goed zijn uit te besteden.” Van Duijn: “We hebben zelf voldoende kennis in huis

om de resultaten van uitbestede werkzaamheden te kunnen beoordelen. Normaal werken we altijd met een systeem van intercollegiale toetsing. Voor de eindkwaliteit maakt het daarom niet uit of we dingen zelf doen of dat we het uitbesteden.”

Top 3

De ambitie is geuit om als zonale rapporteur tot de top 3 binnen de centrale zone te behoren; is dat naast de Engelse en Duitse Ctgb's?

De Leeuw: “Er is de ambitie om goed te zijn, en als je goed bent, dan is een plaats binnen de top 3 het resultaat daarvan. We willen een belangrijke speler op de Europese markt zijn.” Van Duijn vult aan: “Maar wel altijd ten dienste van de aanvrager en de Nederlandse agrarische sector. Agrarisch hebben we als land een belangrijke positie in de wereld. Daarnaast hebben we een innovatief bedrijfsleven, dus een plaats in de top 3 is dan ook een positie die we in dat licht moeten zien.”

Betreft die top 3-positie de volle breedte van het werk, of moeten we hierbij denken aan een specialisatie?

De Leeuw: “In de volle breedte. We hebben wel een paar niches, waaronder ‘kleine toepassingen’, waarin we wel een beetje een voortrekkerspositie hebben, maar het kan niet zonder de basis, en die basis ligt in de breedte. Je kan immers niet een deel van het werk niet doen. Het trefwoord is kwaliteit, daar letten we ook heel sterk op. Het bedrijfsleven zegt wel eens: “kwalitatief staan jullie inderdaad aan de top, maar daar moeten we ook wel voor betalen”, maar dat komt door het financieringsstelsel.”

Het Ctgb is als zelfstandig bestuursorgaan verantwoordelijk voor de uitvoering van de Wet gewasbeschermingsmiddelen en biociden. Het Ctgb bestaat uit het College en een secretariaat. Het College bestaat uit negen experts, die maandelijks bijeenkomen onder leiding van een voorzitter. Het College neemt besluiten omtrent de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden en adviseert bewindslieden. De secretaris van het College is tegelijkertijd directeur van het secretariaat. Het secretariaat bestaat uit de hele organisatie van ruim 110 personen die beslissingen wetenschappelijk en administratief voorbereidt.

Is dat financieringsstelsel anders in andere landen?

De Leeuw: “Ja, wisselend. Maar als je harmoniseert in Europa zou het goed zijn als ook dit geharmoniseerd wordt. Daarbij zou het zo moeten zijn dat overheidsgeld alleen wordt aangewend voor het werk dat daadwerkelijk voor overheden wordt uitgevoerd. Het overige deel, gericht op het proces van aanvragen en beoordelen, hoort de aanvrager oftewel het bedrijfsleven te betalen. En dat zou ook in andere landen zo moeten zijn.”

Van Duijn: “Wat kosten betreft zitten we nu zo’n beetje in het midden, als je vergelijkt binnen Europa. Dat geldt ook voor de doorlooptijd en benaderbaarheid. Voor ons geldt wel dat wanneer we meer aanvragen binnen krijgen, we ook meer inkomsten hebben waardoor het weer makkelijker wordt om capaciteit te leveren.”

Kwaliteit

Wat is de grootste uitdaging waar het gaat om het blijven kunnen realiseren van kwaliteit?

De Leeuw: “Zoals wij het nu neerzetten, in zijn volle omvang, is het een ambitieuze opgave. Wat heel belangrijk is, is dat je aan alle kanten je ogen en oren moet openhouden en in contact moet blijven met je *stakeholders*, zowel in binnen- als buitenland; meer dan eigenlijk in het verleden gebruikelijk was. Hiervoor houden we relatiedagen en workshops. We worden opener en transparanter naar de buitenwereld. Daarnaast moeten we steeds tijdig acteren om een goede organisatie neer te kunnen zetten zodat kwalitatief hoogwaardige advisering richting departementen gewaarborgd is, naast kwalitatief hoogwaardig werk richting de aanvragers. En het belangrijkste: het College moet ook naar tevredenheid zijn werk kunnen doen. Daar vinden immers de besluiten plaats. Het secretariaat doet de voorbereiding. Ook het College ontwikkelt zich. We gaan toch wat actiever ons werk doen dan voorheen, samen met secretariaat, ook in het positief kritisch begeleiden van werkprocessen. We stellen veel vragen en maken veel opmerkingen. Dat betekent dat we de hoge kwaliteitseisen ook moeten aanhouden bij de werkwijze en het samenstellen van het College.”

Is het College ook meegegroeid?

De Leeuw: “Niet in het aantal mensen. Een omvang van negen is ook goed; daarmee dek je de verschillende velden wel redelijk af. Ik was er niet bij vijf jaar geleden, maar ik begrijp van collega's dat er in het functioneren van het College wel degelijk een zekere ontwikkeling zit in de manier waarop zij functioneert. Zowel College als secreta-

riaat zijn geweldig gestimuleerd door de internationale visitatie die in de eerste helft van 2013 heeft plaatsgevonden. Zo'n visitatie houdt ons allemaal scherp."

Is die internationale visitatie in het leven geroepen vanwege de internationale verordening?

De Leeuw: "Nee, die aanbeveling lag er al zo'n twee jaar, maar was nog niet opgepakt. Dus dat heeft het Ctgb zelf eind vorig jaar alsnog gedaan. Het is een van de stapjes binnen het fyto-sanitair beleid richting professionalisering en het meer volwassen worden. Wij zijn er wel voorstander van dat de organisatie eens in de vier á vijf jaar wordt doorgelicht of gevisiteerd, net zoals dat op bijvoorbeeld veterinair vlak wel meer gebruikelijk is."

De Leeuw: "Het Ctgb zit in een volstrekt onafhankelijke positie. Dat zullen we ten allen tijde blijven verdedigen en ook proberen waar te maken."

Autoriteit

Van Duijn vertelt dat het Ctgb ooit begonnen is als een ambtelijke commissie waar vier departementen besluiten moesten nemen over de toelating van middelen. Later is gekozen voor de huidige vorm (zie kader) om tot een rationele besluitvorming te komen, waarbij politieke belangen niet worden meegenomen.

Bij de discussie over neonicotinoïden zagen we wel inmenging van de media in de richting van de politiek.

De Leeuw: "Dat is toch wel van alle tijden op dit vlak. Bovendien zou ik het woord inmenging niet in de mond willen nemen. Er kunnen natuurlijk wel signalen worden afgegeven, op wat voor manier dan ook, maar het Ctgb zit in een volstrekt onafhankelijke positie. Dat zullen we ten allen tijde blijven verdedigen en ook proberen waar te maken. We hebben te maken met Europese en nationale standaarden en normen. Het College dient echter wel te kijken naar nieuwe wetenschappelijke inzichten, waarbij we moeten beoordelen of die zodanig urgent zijn dat we niet kunnen wachten op het veranderen van de huidige standaarden. We kunnen dan wel proberen de politiek aan te zetten om hiermee aan de slag te gaan. Wanneer een zaak urgent is vanwege risico's op milieu, mens en dier schromen we niet om tussentijds maatregelen te treffen, maar we proberen hier echt zo onafhankelijk en zuiver mogelijk in te zijn."

Wordt dat ook altijd geaccepteerd? Vroeger werd een wetenschapper zelden tegengesproken, maar nu leven we in een tijd waarin we meer gewend zijn dat iedereen wat roept.

Van Duijn: "Iedereen mag uiteraard wat vinden,

maar het Ctgb legt goed uit waarom ze bepaalde dingen doen. Vraag echter niet aan het Ctgb om mee te gaan in een politiek besluit, of het nou gaat om meer middelen toelaten of juist minder. Het afgelopen half jaar hebben we veel energie gestopt in uitleggen, dat vinden we ook essentieel. Het is geen probleem om met ons in gesprek te gaan, als je bijvoorbeeld van Greenpeace bent of naast een bollenboer woont, maar zo'n gesprek voeren heet geen inmenging. Als wij fouten zouden maken, dan was dat wel een keer zichtbaar geworden in het onafhankelijk advies."

Jullie maken geen fouten?

Van Duijn: "Tot nog toe..." De Leeuw: "Overall waar gewerkt wordt worden fouten gemaakt, maar wij laten het aantal fouten wel naderen tot nul. Het is denk ik voor iedereen wel een gerust gevoel dat dat ook getoetst wordt. Er is altijd mogelijkheid tot bezwaar en beroep." Van Duijn: "De internationale visitatiecommissie heeft acht dossiers doorgeploegd, risicodossiers waarvan de procedure lang geduurd heeft, en hun conclusie was dat ze niets hebben aangetroffen wat er op wijst dat wij iets verkeerd gedaan hebben. Dat geeft vertrouwen. Ook bij het becommentariëren van elkaars werk door lidstaten merk ik dat we behoorlijk goed zitten waar het gaat om feiten. Ik wijd hierover uit omdat ons enige bestaansrecht is dat als wij zeggen dat een risico aanvaardbaar is, dat dat dan ook zo is. De burger moet hierop kunnen vertrouwen. Onze wetenschappelijk beoordelaars zijn zich sterk van deze verantwoordelijkheid bewust."

Hebben jullie veel te maken met mensen die wat vinden en wat roepen over het Ctgb?

Van Duijn: "Het is in ieder geval een stuk minder geworden, doordat Johan en ik met heel veel partijen in gesprek zijn gegaan. We hebben bij onze aanstellingen ook het verzoek gekregen om het Ctgb verantwoording te laten afleggen. Het is onze rol om daar actief in mee te gaan. Men hoeft het niet eens te zijn met onze beslissingen, maar het is wel belangrijk dat mensen snappen wat we doen."

Europese Verordening

U heeft nu zo ongeveer twee jaar ervaring met de nieuwe Europese verordening gewasbeschermingsmiddelen. In het artikel van Smits – van Prooije uit april 2012 is een tijdlijn opgenomen, een lijn van 18 maanden van moment van aanvraag tot de uiteindelijke beslissing ten aanzien hiervan. Lukt het in de praktijk om deze tijdlijn te volgen?

De Leeuw: "We zien dat er behoorlijke verde-

ringen zijn gemaakt de afgelopen tijd, maar het proces duurt in de praktijk veelal langer dan achttien maanden. Mede omdat het nogal wat afstemming nodig maakt tussen de lidstaten. Ook is er nu nog een heel grote doorloop van dossiers volgens de oude richtlijnen, dus er is nog sprake van een gemengd beeld van oud en nieuw. Misschien is nu circa zestig procent van de dossiers volgens de oude richtlijnen en circa veertig procent Europees." Van Duijn licht toe dat aanvragen die behandeld worden volgens de oude richtlijnen nog zo'n negen jaar door kunnen lopen. De Leeuw: "Het is nog te vroeg om goed de balans op te kunnen maken. Dit heeft langer nodig dan twee jaar, omdat we nog in het proces van Europese harmonisatie zitten. Op dit moment lopen we nog wel eens tegen verschillen tussen landen aan. We hebben dan de mogelijkheid om daar een opmerking over te maken. Wil je echt harmoniseren, dus op een gelijke manier de beoordelingen uitvoeren, dan moet je dat ook vooral doen. Dat we geconfronteerd worden met elkaars werk in de praktijk, begint nu toe te nemen."

Van Duijn: "Als de potentiële aanvrager van een biochemical of een biological weet waar hij aan toe is kan hij ook beslissen om te investeren; dat is nu de bottleneck."

Wanneer heb je zo'n goed beeld van een ander land dat je een toetsing en beoordeling kunt overnemen? Hoe ver is dat nog weg?

De Leeuw: "Een besluit over een toelating van een stof valt in de het Europese 'standing committee', waar alle lidstaten in vertegenwoordigd zijn. Omdat Nederland daar ook weer lid van is betekent dat dat je het dossier met de informatie over de stof al hebt als je middelen op basis van diezelfde stof nationaal wilt toelaten. Er moet sprake zijn van een goed afgewogen oordeel gebaseerd op feiten en voldoende aan criteria die genoemd worden in de (vaak internationaal vastgestelde) 'guidelines'. We zien dat de meeste landen op dezelfde manier naar dingen kijken. Soms zijn er afwijkingen, en dan kun je daar commentaar op leveren."

Nederland had altijd wel wat meer werk liggen vanwege nationaal-specifieke eisen. Blijft dat zo? Wordt dat nog uitgebreid?

De Leeuw: "Dat blijft. Het is gerechtvaardigd dat je op een aantal onderdelen nationaal kunt en mag kijken, en die hebben dan vooral met water en ecotoxicologie te maken."

De landbouw verandert continu. Er is tegenwoordig veel meer aandacht voor geïntegreerde bestrijding van ziekten en plagen dan voorheen, met aandacht voor veredeling etc. Hoe speelt het Ctgb in op de veranderende aanpak van de industrie?

De Leeuw: "Er is heel veel innovatie. De Green Deal-discussie speelt, in het kader waarvan we extra aandacht gaan besteden aan de toelating van biologische middelen. Dat is een niche die nog verder ontwikkeld zal worden, wat ook een rol zal gaan spelen bij beoordelingen." Van Duijn merkt op dat we in de situatie zitten dat het middelenpakket in principe kleiner aan het worden is: "Dit brengt allerlei problemen met zich mee zoals resistentie en noem het allemaal maar op. Of kijk naar glyfosaat. Als er weinig middelen voor een bepaald doel beschikbaar zijn, kan het betekenen het dat het veel gebruikt wordt, met alle gevolgen van dien. Met biochemicals of biologicals zou je weer een uitbreiding van het middelenpakket kunnen krijgen. Maar dat is wel een apart vak en niet alle lidstaten hebben daar feeling mee of de kennis beschikbaar in eigen land. Het is een taak voor het Ctgb om bij zulke aanvragen helder te krijgen aan welke eisen er voldaan zal moeten worden. Die zijn nu niet helder, wat betekent dat er geen dossier opgebouwd kan worden. Op het moment dat je helderheid hebt kan er een heel treintje gaan lopen."

De Leeuw: "Volgens mij komt er nu wel druk op de ketel om te zorgen dat daar echt ruimte

gecreëerd wordt, ook vanuit de politiek. Het is belangrijk dat er een doorbraak wordt gerealiseerd." Van Duijn: "Anders houdt die ontwikkeling een keer op. Gelukkig heeft de Kamer dat ook erkend. Het is een dienst aan Nederland als het middelenpakket wordt verbreed en een uitdaging voor het Ctgb om daaraan bij te kunnen dragen. Als de potentiële aanvrager weet waar hij aan toe is kan hij ook beslissen om te investeren; dat is nu de bottleneck."

Dossiers

Hoeveel aanvragen behandelen jullie?

Van Duijn: "Volgens het jaarverslag werden in 2012 234 aanvragen afgehandeld. We hebben altijd een vrij groot aantal aanvragen. Als ze compleet zijn gaan ze het systeem in en worden ze toebedeeld aan vijf verschillende teams die ieder hun eigen aspect uitwerken. Die vijf aspecten zijn ecotoxicologie, toxicologie, werkzaamheid, fysisch-chemisch en 'fate', het gedrag van de stof in het milieu na de toepassing. Wat de wetenschappelijk beoordelaars doen is op hun eigen aspect iets uit de werkvoorraad nemen, waar ze dan best een volle week mee bezig kunnen zijn, of ergens aandacht aan besteden als ze een specifieke vraag krijgen. Er kunnen maanden overheen gaan voor iets is afgewerkt. Het gaat wel echt om behoorlijke kluisen werk, onze besluiten krijgen een toelichting van

Green Deal: bedrijven, maatschappelijke organisaties of overheden lopen soms tegen knelpunten aan als ze een duurzaam initiatief willen realiseren. De Rijksoverheid kan dan helpen om deze barrières te doorbreken door een Green Deal met hen aan te gaan, door bijvoorbeeld financiële stimulering of verandering in wetgeving.

zo'n honderd bladzijden. Het is samenvatten en het is beoordelen en het is opschrijven."

Zijn de tussenstappen ook openbaar, of wordt de toelichting dat pas op het moment dat een middel wordt toegelaten?

Van Duijn: "Tijdens het proces is alles geheim, en als we afwijzen blijft het ook geheim. Dàt we iets afwijzen is wel openbaar, maar niet waarom en wat voor dossier er achter zit. Als een middel toegelaten wordt is de toelichting wel openbaar.

En de onderzoeksgegevens blijven geheim?

"Wij gaan uit van het principe "openbaar tenzij", conform de Europese regels. Emissiegegevens en gegevens die van belang zijn voor burgers om toxicologische redenen moeten in beginsel openbaar gemaakt worden. Maar we moeten dat openbaar maken wel doen in relatie tot het belang dat de aanvrager heeft bij geheimhouding. Vaak zit er auteursrecht op studies of betreft het vertrouwelijke bedrijfsgegevens. Dat is een discussie die op dit moment speelt. We hebben in het voorjaar van 2013, onder meer vanwege een uitspraak van het Europese Hof, besloten om een aantal onderdelen van dossiers openbaar te maken. Dat betrof één van de neonicotinoïden-dossiers. De aanvrager, Bayer, heeft daar bezwaar tegen gemaakt. Ons besluit tot openbaarmaking is daarom geschorst tot de rechtbank een definitieve uitspraak heeft kunnen doen. Zo werkt dat in een rechtstaat. Er moet nog over beslist worden, maar als er een uitspraak komt is deze Europees geldig. Er zijn overigens nog wel verschillen tussen lidstaten op dit vlak, dus een Europese harmonisatie is heel goed. Maar het blijft de vraag of je op basis van de openbare artikelen ook tot een gewogen oordeel kunt komen, want het Ctgb neemt bij een beoordeling natuurlijk veel meer mee. Als je echt zou willen controleren hoe het Ctgb zijn werk gedaan heeft, dan is de methode waarbij een aanvrager gelegenheid geeft aan een onderzoekende partij om het gehele dossier in te mogen zien in een 'reading room' beter. Deze aanpak is gevolgd toen Bayer aan het Centrum voor Landbouw en Milieu (CLM), werkend in opdracht van Natuur en Milieu, heeft toegestaan het volledige dossier in te zien. Uit de rapportage van het CLM bleek overigens dat, op basis van de toenmalige kennis en van het aangeleverde dossier, het Ctgb in redelijkheid tot een correct oordeel is gekomen."

Opleiding van personeel

Wanneer iemand die afgestudeerd of gepromoveerd is in een groene richting, bijvoorbeeld aan Wageningen University, wat zijn dan de dingen

die vooral bijgespijkerd moeten worden? Heeft dat vooral te maken met de omslag van wetenschap naar praktijkonderzoek of ligt het op een heel ander vlak?

Van Duijn: "Het zit hem vooral in de juridische kennis. Als je een beoordeling doet, dan moet je weten wat voor *guidances* je moet toepassen; puur kennis. Daar hebben we een handboek voor, maar het is toch vrij complex. Het kost tijd om te leren wat voor soort regelgeving gehanteerd moet worden en waar je dat vindt. Het beoordelen zelf wordt vervolgens in twee stappen aangeleerd. Bij simpele wederzijdse erkenningen moet een beperkt aantal dingen worden gescoord, of er wordt bij het volgen van *guidances* gebruik gemaakt van een model dat je moet invullen en waar een getal uit komt. Bij een te lage score volgt dan een 'nee'. De laatste stap in het leerproces is dat deel waar de mensen het meeste plezier aan beleven. Dat is het niveau waar geen strikte regelgeving meer gevolgd wordt, maar waarin je als beoordelaar alle bewijzen meeneemt in je eindoordeel. Het systeem werkt zo dat als een aanvraag niet direct door de eerste stappen heen komt, oftewel de score te laag is, dat deze niet meteen afgewezen wordt maar dat er gevraagd wordt om meer gegevens aan te leveren die ervoor kunnen zorgen dat de score toch voldoende wordt. Dat kan van alles zijn. Soms is het ook onderzoek dat er al ligt maar waar op een andere manier naar gekeken kan worden. En dat laatste gedeelte van de opleiding gaat nog ouderwets: samen op een kamer zitten, een paar keer doen en elkaar toetsen."

"Mensen beginnen met simpele aanvragen, of simpele delen van aanvragen. Zijn er heel lastige dossiers dan zetten we er een ervaren kracht op. Iedereen laat zijn of haar eigen werk altijd een keer collegiaal toetsen, waarbij mensen ook weer leren van elkaar. In een later stadium komt het dossier bij het College. De Collegeleden krijgen hele pakken papier en gaan op zoek naar dingen die niet niet passen in het beeld dat ze hebben, de uitzonderingen. Dan komen er weer vragen als: "Wat staat daar?", "Ik snap het niet.", "Wil je dat even uitleggen?" of "Ik heb niet het gevoel dat er de juiste keuze is gemaakt." De gesprekken waarbij een wetenschappelijk beoordelaar weer met een lid van het College om de tafel moet gaan zitten zijn heel leuke gesprekken. Met dat laatste stuk begin je al tijdens je mentorperiode van negen maanden, en het is iets waarin je je heel lang kunt blijven ontwikkelen. Voor ik hier kwam had ik toch een beetje het idee van saai werk, maar het puzzelen, verzamelen, praten met elkaar, je uitgedaagd voelen en een oordeel vormen is gewoon ontzettend leuk!"